

«Карта Проппа кеметунэн о5о уус уран тылын сайыннарыы»

«Остуоруйа хонуута»- оскуола5а кириэн иннинээ5и саастаах о5о ситимнээх санатын сайыннарага, остуоруйаны кэпсиригэ, ырытарга уонна айарга бастакы хардылары онороругар аналлаах кеме оонньуу

Бырайыак аата: «Карта Проппа кеметунэн о5о уус уран тылын сайыннарыы»

Бырайыак автордара: Варварикова Светлана Викторовна, Федорова Туйаара Валерьевна

Бырайыак төрүөтэ: Билинни төрөппүтүгэр о5олоро лоп -бааччы ситимнээн, бэйэлэрин санааларын сааһылаан сангарар буолалларыгар бабалара улахан, ол гынан баран о5о сангарар саната күн – түүн мөлтөөн иһэрэ киһини долгутар. Оскуола5а кириэн иннинээ5и саас-о5о барыны бары сэнгээрэр, түргэнник ылынар кэмэ, онон бу кэми куоттарбакка төрөөбүт ийэ тылын -өһүн, сүөгэйин -сүмэтин о5о5о ингэриэхтээхпит.

О5о төрөөбүт ийэ тылынан көнүл сангаран, бэйэтин саастыылаахтарын уонна дьон – сэргэ иннигэр толлубакка-симиттибэккэ санаатын сааһылаан этэ үөрэниэхтээх, оччо5о кини ситимнээх, ылыннарыылаах саната, бодоруһар сатабыла сайдар, билиигэ – көрүүгэ тардыһыта уһуктар, дьонно-сэргэ5э сиздээхтик сыһыаннаһарга иитиллэр.

Бырайыак үөрэтэр предметэ: Оонньуу көмөтүнэн о5о ситимнээн сангарар санатын сайыннарыы.

Бырайыак сыала: Оонньуу көмөтүнэн о5о5о төрөөбүт ийэ тыл кэрэтин, баайын билиһиннэри, ситимнээн сангарар санатын сайыннарыы.

Бырайыак соруктара:

1. Оскуола5а кириэригэр о5о ситимнээх тылын сайыннаран, бэйэтин санаатын сааһылаан этэригэр эйгэни тэрийии;
2. Уус уран айымньы уратытын өйдөөһүн, айымньы туох санааны этэрин быһаара үөрэнии

Кирири бэлиэтээһиннэр

Бу оонньуу В.Я. Проппа карточкаларыгар олобуран онобулунна. Остуоруйаннан о5олору сахалы санаа5а ийтиигэ, сиэри-туому билиһиннэриигэ, ситимнээх сананы сайыннарага аналлаах. Уһуйаан иитээччилэрэ, о5олор уонна тереппуттэр туһаныахтарын сеп.

«Остуоруйа хонуута» оонньуу кеметунэн тереппуттэр о5о5о уерэтиэхтэрин сеп:

- остуоруйа, таабырын араастарын,
- о5о тылын-еьун, ейге тутар, онорор дьобурун сайыннара;
- Иитээччилэр бу пособия кеметунэн о5о5о уерэтиэхтэрин сеп:
- билиини-керууну кэнэтэр;
- бол5омтолоохтук истиини;
- бэйэни салайыны уеруйэхтэрин;
- тыл саһааьын, толкуйу, ейге онорор сатабылы сайыннара кыахтаах.

Бу улэ о5ону чуолкайдык санарага, сахалы остуоруйалары ырытарга уонна уустаан-ураннаан санарага уерэтэр. Кун аайы айымньылаахтык туһаннаһа, учугэй тумугу ситиьииэххэ сеп.

Оонньуу быһаарыыта:

Муостаба оонньонор улахан кебуердээх, оонньуу быраабылатын тутуьар араас еннеех анал тегуруктэринэн хаамар уонна В.Я. Проппа айан онорбут 28 карточкалардаах. Бу «Аптаах карточкалары» туьанан о5о остуоруйа ис хобоонун кэпси и уерэнэр.

Оонньуу быраабылата:

- кубик хайдах харабынан туспутунэн о5о хаамар;
- от куге5э тегуруккэ-хаамыы;
- В.Я. Проппа «аптаах карточкалара»; остуоруйа ис хобоонуттан тутулуктаах.
- халлаан куех тегуруккэ, остуоруйа ис хобоонугар септеех таабырыннары таайыы;
- кыбыл квадратка сынньаныы;
- фиолетовой ус муннукка хаамыы уларыйыыта;
- Сахалыы оьуорга ес хобооннору ситэрии.

Ойуулаан көрдөрүү «Аптаах карточкалара»

	Олорбуттара эбитэ үһү.	Остуоруйа сафаланар, кирии тылларынан билсиьиннэрии. Остуоруйа абылангын үөскэтии: арай биирдэ, бэрт былыр олорбуттара эбитэ үһү, ханнык эрэ саарыстыбафа, ханнык эрэ государствофа...
	Тусна ураты түгэн.	<i>Сонун, кэрэхсэбиллээх түбэлтэ:</i> ким эрэ оруоһу түүн үлтү тэпсэр - сиир буолбут, куурусса кыһыл кемус сымыыт сымыыттыыр...
	Бобуу.	<i>Бобуулаафы кэһэр сатамат:</i> бырааккын софотохтуу хаалларыма, эһэ тириитэ ыйаммыт суолунан бараайафын, түннүгүнэн өгөйүмэ...
	Бобуулаафы кэһии.	<i>Бобуулаафы кэһишлэрэ:</i> быраатын софотохтуу хааларан оонньуу сүүрэр, умнан кэбиһэн эһэ тириитэ ыйаммыт суол устун бара турар, түннүгүнэн өгөйөр...
	Сүрүн герой дьэтиттэн барыыта.	<i>Көрүн арааһа.</i> Быраатын көрдүү айанна турунуута. Эбээтигэр кэһии илдэ барыыта. Киннээх маачаха дьэтиттэн кыһы үүрүүтэ...
	Көмөлөһөөччү добор (атас)баар буолуута	Саппыкылаах куоска. Кыырыктыйбыт баттахтаах кырачаан офонньор баар буолуута. Дьэрэкээн өннөөх сылгы. Сизэрэй бөрө...
	Сыалы ситиһии ньымата.	Көбүөр самолетунан көтүү. Сивка Бурка атынан ыстаннарыы...
	Өстөөх куһаҕан оноруутун сафалыыр.	Үөмэн кэлэн эмискэ Сахсырфабыт эрэйдээфи саба түһэн эрийдэ. Мофой кыыл ыраахтаафы кыһын уоруута. Аптаах дьаабылаканнан дьааттаата...
	Буортулааһын. Куһаҕаны оноруу.	Абааһы кыһа атыттан суулларан түһэрэн кыыс сирэийин тириитин ньылбы тардан ылыыта. Дьиикэй хаастар быраатын илдэ барыыллара...
	Кыайыы.	<i>Өстөөбү кыайыы.</i> Саабылатын таһааран афыс адаар атафыттан төбөтүн араарар...

	Эккирэтии.	Дьийкэй хаастар эккирэтиилэрэ, Дьэгэ – Бааба сырсыыта...
	Сүрүн герой эккирэтээччилэртэн быһһаныыта.	Отонноох мас кыһы лабааларынан саппыт, оһох иһигэр киирэн саһыы... Өнөй Бөтүүк дьоһуннанан олорон күөл уутун сыпсыһан кэбиспит...
	Бэлэх биэрээччи сүрүн геройу бэрэбиэркэлээн (холоон) көрүүтэ.	Туртайбыт уһун бытыктаах кыра оһонньор, аптаах Фея...
	Сурун герой бэрэбиэркэни (холоон көрүүнү) ааһыыта.	Сүрүн герой бэрэбиэркэни уйуута.
	Аптаах бэлэби ылыы.	Аптаах тыл, тараах – тараабын ылан бырахпыта улахан таас буолан хаалар, оһуруо – муоста буолан байһалы туорааһын, бекүнүк - хайа диэки төкүнүйэр да, ол хоту баран ис...
	Бэлэх биэрээччи суох буолуута.	Таһырдыа сүүрэн табыста маабын олорбут сиригэр оһонньор суоһа...
	Буортулааччыны охсуһууга ыһырыы.	<i>Өстөөх уратыта:</i> Үс төбөлөөх эриэн моһой уотунан тыһнар; өлбөт тыһнаах Кашей ыраахтааһы ...
	Охсуһуу.	Дьийкэй хаастар сырсыыллара, дьийэ үрдүнэн эргийбэхтии көтүүлэрэ. Дууп маһы силистэри синһэри анһыы, куобах иһиттэн күс көтөн тахсыыта...
	Бэлиэ оноруу. Сүрүн геройу бэлиэтээһин.	Этигэр бэлиэ ууруу. Эбэтэр туспа ураты мал – биһилэх, соттор.
	Ыарахаттары көрсүү.	Солко көбүөр тигиитэ, сарсынны күннэ биирдии сымнаһас, үрүн килиэби астааһын, курустаал муостаны түүн иһигэр тутуу «бэйэтин кирилизһиттэн мин дыбарыаспар диэри» ...
	Сорук.	<i>Оноруохтаах сыһала - соруга:</i> сурдьун төнүннэри, кырасаабыссаны быһһааһын...
	Куһаһаны, алдьархайы суох оноруу.	Царевич үөрүү бөһөннөн сыммыты үлтү охсубут. Иннэни ылан уһугун кумалы тупһут...
	Дьийэбэ төннүү.	Уруккутааһар ордук биэс салаалаах бэрдьигэс от үүммүт...
	Сүрүн геройу билбэттэр.	Тырк гына сыһнтаабыт сиригэр хоруонка тохтон түһүөһэ диэн сап хатарбыттар. Онто күөх аһырыа тохтубут...
	Албын, сымһыйа герой	Өлөөнчүк оннугар аптаах эмээхсин киириитэ; Кийиит оннугар абааһы кыһа кийиит буолан олоруута...
	Сымһыйатын арыһыы, буруйдааһын.	Тордох иһигэр олорор кийиити атаһыттан соһон таһааран Ханһыл ат атаһар бааһыы...

	Дьоллоох түгэн, бүтэр урук.	Сэтгэ күнүстээх түүнү мэлдьи аһаабыттар - сизэбиттэр, күлбүттэр - көрүлээбиттэр... Дьизлэригэр кэлэн көрбүттэрэ – уолчаан баар, кыыс сурдьун үчүгэйдик көрөн олорор үһү... Бэрт өр дьоллоохтук олорбуттара үһү...
	Майгы үөрэтэрий. туохха	<i>Остуоруйа туохха үөрэтэрэ.</i> Өй—санаа, майгы - сигили өттүнэн кэпсээһин.

Оонньуу хаамыгыта:

Оскуолаба киириэн иннинээби саастаах оҕо сурун дьарыга-оонньуу. Онон бу оонньууну уерэтэргэ оҕону куьэйбэеккэ, оонньуу курдук кэрэхсбиллээхтик барыахтаах. Былааннаан оонньуурга, хас биирдии тереппут анал уерэтиитэ суох дьиз иьигэр эмиэ оонньотуон сеп. Пособияба дьарыктаныы онкула эрэ бэриллэр. Ону иитээччи о.э. тереппут оонньоторугар бэйэтэ ситэрэн-хоторон биэриэн сеп. Оонньуу туран оҕолору ыксатар сатамат. Оонньуу бутуутугэр остуоруйаны хатылаан ессе тегул кургуемунэн этитэр туьалаах.

Оонньуу керуннэрэ:

1. «Остуоруйа аптаах бэлиэлэрэ»

Муостаба тэлгэнэр кебуергэ Проппа карточкаларын уурабыт. Кубигы уочаратынан бырабан, хас очко туспутунэн хаамаллар. Анал бэлиэбэ сытар карточкалары ылан остуоруйа ис хобоонугар сеп түбэьиннэрэн кэпсээн уонна ырытан киирэн барар. Оонньуох иннинэ остуоруйа ис хобоонун билэллэрэ ирдэнэр. Бу оонньуу оҕо билэр-керер бабатын, белебунэн сатаан улэлиир, бодоруьар кьабын сайьиннарар.

2. «Тыл алыптаах эйгэтэ».

Оҕо аптаах карточканы талан ылар. Ханник бэлиэ түбэспитинэн, араас остуоруйалар ис хобооннорун кэпсиир, сурун геройдарын ейдеругэр онорон кэпсиир дьобура уонна ситимнээх саната сайдар. Бу оонньуу керунэ оҕо тылын-еьун сайьиннарарга улахан кеме буолар.

3. «Айар дьобур».

Инники керуннэргэ остуоруйаны иьиттиннэрэн, ис хобоонун билиьиннэрэн, оонньотон, ыйытыыларга эппиэттэтэн, оҕо ситимнээх санатын сайьиннарбыт буоллахпытына бу оонньууга оҕо бэйэтэ остуоруйа айан холонуохтаах. 5-6 Проппа карточкаларын уллэрэн тунэтэбит. Оҕо бу карточкалары туьанан бэйэтэ айан кьылгас ис хобоонноох остуоруйа онорон таьаарыахтаах.

Оонньуу анала: 3-4 саастаах оҕолортон сабалаан оскуолаба бэлэмниир белехтерге дылы.

Холобура: 3-4 саастаах оҕолорго Иван Мигалкин «Куоска уонна кутуйах» остуоруйатын Проппа карточкатын туьанан оонньуу барыыта:

- 1. Олорбуттара эбитэ уьу.** Куоскауоннакутуйахолороролохторун-дьаьахтарынбилиьиннэри.
- 2. Бобуу.** Дьэдьэни булуу. Сизбэеккэ хаьааны, омуьахха ууруу.
- 3. Бобуулааьы кэьии.** Кутуйах дьэдьэни уоран сизьэьэьинэ. Саатыттан куруургэ санаммыт.
- 4. Буруйдаах.** Кутуйах хороонно хоргойор, куьаьан кэмэлдьилээх, мээнэннэн куттаммытты керер, дьиннээх кутуйахха кубулуйуута. Онтон ыла куоска

кыйыбытын - абарбытын курдьугунаан кэпсиир идэлэммит. Уонна кутуйабы тутан сиир.

5. **Майгы туохха үөрэтэрий.** Бу остуоруйа бийигини туохха уерэтэрий? Утуе кьи майгыта хайдах буолуохтаабы? Албын кьи майгытын ырыты.

4-5 саастаах оболорго «Таал- таал эмээхсин» остуоруйаны билииннэри:

1. **Олорбута эбитэ уу.** Таал – Таал эмээхсин.
2. **Сорук.** Таал – Таал эмээхсин биир кун уу баа кириитэ.
3. **Ыарахаттары керсуу.** Халтарыйан охтон туён. Мууска хам сыстыыта. Тура сатаабыт, кыайан турбатах.
4. **Туспа – ураты тугэн.** Айылба кестуулэрин, кылланы кытары сьэргэьиитэ (муус, кун, былыт, тыал, таас хайа, кутуйах. Саыл, Кьи)
5. **Кыайы.** Саамай куустээх, бэртэн – бэрт Кьи буолуута.
6. **Дьоллоох тугэн.** Инньэ гынан, аан дойдуга олоххо дьулууу, сырдык санаа туохтан да куустээх буолар эбит.

5-6 саастаах оболорго Т.Сметанин «Куерэгэй» остуоруйатын билииннэри:

1. **Остуоруйа сабаланыыта.** Куерэгэй ыарахан олобун туунан кэпсэнэр.
2. **Сурун герой дьизиттэн барыыта.** Бу манна туох терует баарый?
3. **Туспа – ураты тугэн.** Герой кутуйахтары кытары керсен добор оностуута.
4. **Туспа – ураты тугэн** Остуоруйа сурун чааа кыыс манньыат булаабына.
5. **Ыарахаттары керсуу** Куерэгэй кылланы керсен хайдах сьыаннаспытын туунан кэпсэтиии (утуе санаа уескээбинэ).
6. **Дьоллоох тугэн, бүтэр урук.** Куерэгэй дьылбата.
7. **Бу остуоруйа бийигини туохха уерэтэрий?** Утуе кьи майгыта хайдах буолуохтаабы?

6-7 саастаах оболорго «Бэйбэрикээн эмээхсин» остуоруйаны билииннэри:

1. **Олорбута эбитэ уу.** Бэйбэрикээн эмээхсин ынахтарын сылгылыы бараабына.
2. **Аптаах бэлэби ылыы.** Алаас сьыытыттан биэс салаалаах бэрдьигэс оту туерэн ылыыта.
3. **Туспа, ураты тугэн.** Бэрдьигэс ото кыыс буолан хаалыыта.
4. **Дьоллоох тугэн.** Хаардыт Бэргэн кыыы керуутэ, соуйуута. Таптаабына. Кыыы кэргэн ылаабына.
5. **Бобуу.** Хаардыт Бэргэн кыыска этэр: «Суолун икки аны арахсыба. Илин дьикитигэр киис тириитэ ыйаммыт суола буолуоба, онтон арбаа дьики – барар суол тердугэр мойбордоох эьэ тириитэ ыйаммыт буолуоба бу дьики барыма!»
6. **Бобуулаабы кьии.** Кыыс умнан кэбиээн эьэ тириитэ ыйаммыт суолун устун барыыта.
7. **Куябаны оноруу.** Туруору тимир балабанна тийэр, дьизэ иьиттэн абааы кыыа тахсан сирэин тириитин ньылбы тардан ылыыта.
8. **Албын сьымыа герой.** Кыыс сирэин тириитин, симэбин танабын кэтэн кубулунуута.
9. **Сурун геройу билбэттэр.** Абааы кыыа хаампыт сиринэн кырынаас суурбут, сьынтаабыт сиригэр куех абырыа тохтубут.
10. **Дьизэ теннуу.** Биэс ынахтаах Бэйбэрикээн эмээхсин бэрдьигэс оту иккистээн булуута.
11. **Сьымыа геройу арыыы.** Кийиит тыллаах – естеех Чоочугур манан ата Хара Хаан тойонно унсуутэ: «Мин иччибин абааы кыыа сырайын ньылби тардан, симэнэн таннан эйиэхэ кийиит буолан киирэн олорор».

12. **Куьабаны, алдьархайы суох оноруу.** Сорук Боллур хамначчыт уоллара абааьы кыьыын атаьыттан собон таьааран ханыл ат атаьар баайар. Ат собон барыьта. Абааьы кыьа уен – кейуур буолуута.
13. **Кыайыы.** Уоллаах кыыс бииргэ буолуулар. Сэттэ кунустээх – туун ыьыах тэрийиитэ

Хотугу норуоттар остуоруйалара.

Саха остуоруйалара.	Чукотскай остуоруйалар	Ханты норуот остуоруйалара	Нанайскай остуоруйалар
<p>Таал – Таал эмээхсин. Сабыл уонна бере. Муммут уолаттар. Баьа аттамьта. Тураах хара дьуьуннэммитэ. Сутурук саьа бухатыыр. Кырынаас кутуругун тебете хара буолбута. Куобах уонна баьа. Сабыл эьэлиин. Еней Бетуук. Тоьо кыьын уьунуй, сайын кылгаьый. Бизэ ынахтаах Бэьбэрикээн эмээхсин. Тулааьах уол. Табаьаьын чэпчэппит. Кутэр чыычаах икки. Куобах кутуруга суох буолбута. Куоска уонна кутуйах.</p>	<p>Урун эьэ. Тураах уонна куобах. Бере, суор уонна чубуку. Сабыл уонна тураах. Суор уонна ньиэрпэ. Модун кыах. Катгыргын. Кыыс уонна ый.</p>	<p>Кутуйах. Кутуйах уонна тайах. Эьэ ото. Маченкат. Кыьыл кемус наарта. Оьонньор уонна эьэ. Туос, уулаах отон,чох. Муруку дьиэтэ. Барабыай туьунан остуоруйа. Бобуу. Кемус баттахтаах ыраахтааьы. Куоска туьунан остуоруйа.</p>	<p>Айога. Дьаданы Моонокто. Хатын уолчаана. Дьаданы уонна баай оьонньор. Игирэлэр. Эрэллээх бэлиэ. Аптаах бэргэьэ. Гарпамди – бэргэн ытааччы. Акаары баай. Икки мелтех, биир куустээх. Икки кыргыттар. Инсэлээх Канчуга. Хайдах Эьэ уонна Муруку доьордоьон буьпүтэрэй. Сабыл уонна эьэ. Кырачаан Эльга.. Мэргэ-бухатыыр Хоодуот уол.</p>
Ненецкэй остуоруйалар.	Мансийскэй норуот остуоруйалара.	Карельскай остуоруйалар.	Нивхскай норуот остуоруйалара
<p>Урун эьэ уонна хагдан эһэ. Икки быраатгыьлар. Быраатгыьлар уонна великан. Хайдах эьэ кутуругун сүтэрбитэй.</p>	<p>Кедр эриэхэтэ бухатыыр. Барабыай. Улахамсык таба. Уьун мурун. Куобахчаан. Суор хайдах сири кээмэйдээбитэй. Мими-Хили-</p>	<p>Тиин, утулук уонна инньэ. Тоьус кемус уолаттар. Тоьо муора уута туустааьый. Хайдах дьаданы эр киьи абаьыты кытары изьин</p>	<p>Кыкык. Тюлень уонна былахы балык. Икки хорсуттар меккуердэрэ. Эьэ уонна моботой. Булчут кэпсээнэ. Аан дойдуну айыы туьунан номох.</p>

Сабыл, чыычаах уонна суор. Хайдах модун Хотой куну тенуннэрбитэй. Кэбэ. Олешек уонна кутуйах. Тобо мэкчиргэ кун сырдыгын кербетуй? Ус уолаттар. Сугун отон.	бухатыыр. Тобо куобах уун кулгаахтаабый. Полум-Торума туьунан остуоруйа. Хотугу тыал.	аахсыбытай. Уол ыраахтаабыны хайдах кэбэспитэй. Кырасаабысса Насто. Эьэ, бере уонна сабыл. Булчут быбылаана. Тобус бырааттылар уонна балтылара. Хара кусчаан.	Тободьаабыы уонна тыланнаабынбултуу барарга бобуулаабый. Баабыр уонна киьи. Биир киьи олорбут. Бухатыыр туьунан остуоруйа. Урун ниэрпэ. Эьэ уонна бырааттылар.
--	--	---	---

Бырайыак олоххо киириитин тутула (механизма)		
Хайысхалара	Бытыллар үлэ көрүнэ	Ким толороро, кытгара
I. Бэлэмнэнии этаба 2020 с. кулун тутар ыйыт-тан бэс ыйыгар диэри.	1. Сыл, сорук туруоруу. 2. Анал программалары, методическай литературалары, дидактическай пособиелары наардааһын, талыы, үөрэтии, ырытыы. 3. Ситимнээх саганы сайыннарарга аналлаах оонньуулары айыы, көрдөө-һүн, ырытыы, талыы. 4. Хас биирдии оҕо ситимнээн сагарар санатын кэтээн көрүү, диагностика, мониторинны сағалааһын	- Иитээччилэр, - Бырайыак кыттыылаахтара. - Бырайыак кыттыылаахтара.
II. Олоххо киллэрии этаба 2020 с. балаҕан ыйыттан	1. Анал программанан, былаанынан бырайыагы тиһигин быспакка үлэлэтии. 2. Хас сыл аайы оҕо сайдытынан мониторинг ытыты. 3. Мониторинг түмүгүнэн үлэ былааныгар уларытыылары (коррекция) киллэрии.	- Иитээччилэр, төрөппүттэр. - Бырайыак кыттыылаахтара.

Биьиги керуубутунэн, оскуола иннинээби саастаах оболору иитиигэ-уерэтиигэ, кинилэр салгыы сайдалларыгар «Остуоруйа хонуута» оонньууну туьаныы улахан суолталаах.

Бу үлэбит иитээччилэргэ айымньылаах үлэлэригэр уонна тереппуттэргэ сынньаланы септеехтук атааралларыгар кеме буолан кырачаан киьини иитэр сыралаах

улэлэригэр туванан салгыы бэйэлэрин керуулэринэн эбэн уларытан ситиьиилээхтик улэлииллэригэр бабарыбыт.

Туһаныллыбыт литература:

- «Аптаах холбуйачаан» Дьокуускай: Бичик, 1999.-224 с.
“Саха остуоруйалара” Дьокуускай: Бичик, 2002.-200 с.
Харитонов М.Н., Лепчиков Л.П. и тд. Госхол. Национальной оҕо тэрилтэтин базовой программата. -Дь., 1998.
Большева Т.Б. «Учимся по сказке», Издательство «ДЕТСТВО-ПРЕСС» Санкт Петербург, 2005г. – 112с.
Фесюкова Л.Б. Воспитание сказкой: для работы с детьми дошкольного возраста. – Харьков: Фолио, 1996. – 464с.
Михайлова А. Попробуем сочинять сказки. // Дошкольное воспитание, 1993 №6.
Пропп В.Я. Морфология «волшебной» сказки. Исторические корни волшебной сказки, Изд. «Лабиринт», М., 1988 (www.opentextnn.ru)
Д.К. Сивцев – Суорун Омоллоон. «Айымньылар уонна улэлэр толору хомуурунньуктара», «Саха остуоруйалара». 7т. Дьокуускай 2007
Якутские сказки. Сост. А.А. Борисова; Оҕолорго анаан тупсарда П.Д. Аввакумов; «Бичик» Якутск 2002.